

MEDDELELSER

FRA

DET NORSKE MYRSELSKAP

Nr. 1.

Februar 1911.

9de aargang.

Redigert av Det Norske Myrselskaps sekretær, torvingeniør J. G. Thaulow.

DET NORSKE MYRSELSKAPS REPRÆSENTANTMØTE

REPRÆSENTANTMØTET avholdtes i Kristiania Haandverks- og Industriforenings lokale onsdag den 8de februar kl. 10 fm.

Der var fremmøtt 11 repræsentanter og styresmedlemmer. I formandens fravær paa grund av sygdom lededes møtet av næstformanden statsraad *J. E. Mellbye*. Styret fremla aarsberetning og regnskap for 1910, hvorfor meddeltes ansvarsfrihet. Driftsplan og budget for 1911 blev vedtat og henvises herom i det efterfølgende.

Godseier *Arthur Krohn* henstillet til styret yderligere at fremme spørsmålet om nedsættelse av jernbanefragten for brændtorv samt at overveie, hvorledes forbruket av torvstrø og torvmuld kan økes. Herom blev der et ganske livlig ordskifte, og styret vil senere opta disse spørsmål til fornyet drøftelse.

Til medlemmer av styret gjenvalgtes:

Godseier *C. Wedel-Farlsberg*, Atlungstad, Ottestad.
Sogneprest *J. Walnum*, Kristiania.

Øvrige medlemmer av styret er:

Statsminister *Gunnar Knudsen*, Borgestad pr. Porsgrund.
Statsraad *J. E. Mellbye*, Nes i Hedemarken.
Fabrikeier *J. Kleist Gedde*, Kristiania.

Blandt styrets medlemmer gjenvalgtes som formand og næstformand godseier *C. Wedel-Farlsberg* og statsraad *J. E. Mellbye*.

Til varamænd for styret gjenvalgtes:

Distriktsingeniør *M. Leegaard*, Kristiania.
Godseier *Kai Møller*, Thorsø ved Fredrikstad.
Overlærer *J. Th. Landmark*, Kristiania.
Skogdirektør *M. Saxlund*, Kristiania.

Til revisorer gjenvalgtes:

Ingeniør *A. Bergan*, Breiskallen, V. Toten.
Fabrikeier *C. Hennig*, Gjøvik.

Som varamand for revisorerne gjenvalgtes:

Redaktør *Joh. Enger*, Gjøvik.

Det besluttedes at sende formanden et hilsningstelegram saalydende:

»Det Norske Myrselskaps representantskap beklager at maatte savne sin formand i dagens møter. Med tak for Deres arbeide til gagn for myrsaken hittil, har representantskapet idag gjenvalgt Dem til formand i tillid til, at De fremdeles vil yde Deres værdifulde støtte til den viktige saks fremme.«

Herpaa indløp senere følgende svar:

»Min ærbødige hilsen og dyptfulte tak for den mig viste elskværdighet og ære bedes bragt myrselskapets representantskap.

Kollegers overbærenhet, det behagelige samvær og min usvækkede interesse gir mig haab om fremdeles at kunna bidra litt til vor betydningsfulde saks fremgang.«

Wedel.

DET NORSKE MYRSELSKAPS AARSMØTE 1911

AARSMØTET avholdtes i Kristiania Haandverks- og Industriforenings lokale onsdag den 8de februar kl. 6 em. under ledelse av næstformanden, statsraad *J. E. Mellbye*, og behandledes da kun indre anliggender.

Aarsberetning og *regnskap* for 1910 blev referert av næstformanden, hvorefter sekretæren oplæste *driftsplan* og *budget* for 1911. Disse er indtat i det efterfølgende, hvortil henvises.

Derefter foretoges *valg av repræsentanter* for de direkte medlemmer.

Kaptein *J. A. Grundt*, Eidsberg, hadde frabedt sig gjenvalg. De øvrige uttrædende medlemmer av representantskapet gjenvalgtes, nemlig:

Landbruksingeniør *G. Arentz*, Trondhjem.

Stiftamtmand *Hroar Olsen*, Bergen.

Direktør *J. Hirsch*, Kristiania.

Gaardbruker *Emil Frøen*, Rømua, Sørum.

Landbruksingeniør *U. Sverdrup*, Kristiania.

Overlærer *J. Th. Landmark*, Kristiania.

Fabrikerier *K. K. Heje*, Kristiania.

Som ny repræsentant valgtes:

Landbrukslærer *S. Sverdrup*, Søgne pr. Kristiansand S.

Gjenstaaende medlemmer av repræsentantskapet er:

Godseier *Kai Møller*, Thorsø ved Fredrikstad.

Torvingeniør *Einar Lund*, Løiten.

Skogdirektør *M. Saxlund*, Kristiania.

Godseier *Arthur Krohn*, Dilling.

Distriktsingeniør *M. Leegaard*, Kristiania.

Landbruksdirektør *G. Tandberg*, Kristiania.

Ingeniør *A. Bergan*, Breiskallen.

Skogeier *Olav Sjølie*, Aasta.

Forsøksleder *O. Glærum*, pr. Trondhjem.

Redaktør *Foh. Enger*, Gjøvik.

Næstformanden oplæste de andetsteds nævnte telegrammer til og fra *formanden*, som blev mottat med bifald, hvorefter den forretningsmæssige del av møtet blev avsluttet kl. 7 em.

Da *Landmandslaget* sammen med *Landbruksfunktionærenes Forening* nu skulde holde møte i et tilstøtende værelse med foredrag av landbruksministeren, blev disse indbudt til at flytte ind i den store sal.

Formandspladsen indtoges derpaa av Landmandslagets formand, sekretær *A. Hveding*, hvorefter statsraad *Holtmark* holdt et foredrag om: **Landbruksskolerne og det praktiske Landbruk**. Dette foredrag skal senere bli holdt paa Norges Landbrukshøiskole, og statsraaden anmodet derfor om ikke at bli referert. Det interessante foredrag blev mottat med bifald.

Efter en kort pause blev møtet sat paany kl. 8 em. som fællesmøte mellem Det Norske Myrselskap, Selskapet til Emigrationens Indskrækning, Landmandslaget og Landbruksfunktionærenes Forening. Det blev saaledes en meget talrik forsamling. Blandt de tilstedeværende saaes foruten landbruksministeren, statsraad *Holtmark*, tillike landbrukskomitéens formand, lagtingspræsident *Fahren*, og flere av Stortingets medlemmer.

Møtet blev dirigert av medlem av Det Norske Myrselskaps styre, statsminister *Gunnar Knudsen*, som gav ordet til statsraad *Mellbye*, der holdt foredrag om: **Myr dyrkning og Nyrydning, landets fortsatte opdyrkning og bebyggelse i stor utstrækning et myr dyrknings-spørsmål**. Derefter holdt torvingeniør *Thaulow* foredrag om: **Torvmyrer og Storindustri**. Begge foredrag blev mottat med kraftig bifald og er i sin helhet trykt andetsteds i dette hefte.

Dirigenten, statsminister *Gunnar Knudsen*, takket for foredragene, idet han uttalte: Jeg tror det er gaat de fleste av forsamlingen, som det er gaat mig. Ved at paahøre disse foredrag har jeg faat et indtryk av, at der gjennom de sidste aars opsigtsvækkende opfindelser er

skapt rike muligheter for vort land. Selv om oppfinnerne og konstruktørene av maskinerne maaske ser noget vel lyst paa tingene, den tid er visselig ikke fjern, da »torvproblemet« er løst. Og da kan vi spare de 30 millioner kroner aarlig, som vi nu bruker til utenlandsk brændsel. Her viser sig ting, som kan faa betydning for vor storindustri. Og vi hørte, at utlandet er opmerksom paa forholdene. Der er da ogsaa grund til at være opmerksom for statsmagterne. Skulde de myrdækkede strækninger paa vestlandet bli lagt øde, som de tidligere er blit ribbet for skog, da vilde det være til skade for landet; her gjælder det at være var i tide.

Efter aftens blev **ordskiftet** aapnet av fabrikeier *Kleist Gedde*, som efter at ha paaørt disse foredrag fandt det underlig, at statsmyndighetene ikke stillet sig mer rundhaandet overfor myrselskapet. Han beklaget, at Landbruksdepartementet iaar hadde strøket de av myrselskapets styre opførte 3000 kr. til en torvingeniørassistent, hvorunder iberegnet kartlægning av vort lands myrforekomster samt de opførte 2000 kr. til bidrag for opdyrkning av myr. Han haabet, at Stortinget vilde bevilge det beløp, man behøvet, paa trods av regjeringens litet velvillige holdning. I anledning statsraad Mellbyes forslag om at oprette en myrforsøksstation paa høifjeldet ved 600—700 m. høide o. h. spurte han, om ikke denne heller burde ligge noget høiere f. eks. ved 1000 m. o. h.? En stor del av vore sætre ligger i denne høide, og der er her muligheter for stor høiavl. Enkelte steder ligger der store dyrkbare myrer i nærheten av sætrene, men de kan ikke altid bli utnyttet paa grund av eiendomsforholdene, — her har utskiftningsvæsenet noget at gjøre.

Skogkonsulent *Felstrup* støttet statsraad Mellbyes forslag om en myrforsøksstation paa høifjeldet og nævnte, at man i aarene 1901—10 omkring Fæmundsjøen hadde ryddet ca. 30 pladser paa græsmyr i en hoide av 650—800 m. med meget gode resultater. Disse nyryddere hadde ekstrafortjeneste ved skogdrift. I Østerdalen vilde en myrforsøksstation paa høifjeldet sikkerlig vise sig at være av den allerstørste betydning.

Statsraad *Mellbye* var enig med *Kleist Gedde* i, at man muligens burde sætte forsøk igang noget høiere o. h. end i foredraget antydnet, men han vilde være paa den sikre side. Paa Hedemarken var der igangsat en del forsøk i meget stor høide, men der foreligger endnu ingen resultater herav. Det viser sig dog, at vi kan dyrke flere vekster end ved tilsvarende hoider i det sydlige Europa; det er merkelig, men det maa vistnok skyldes de lyse sommernætter. Han vilde sætte pris paa at høre uttalelser om kolonisationsplanen.

Statsminister *Gunnar Knudsen*: Naar saa mange av vort lands borgere utvandrer, saa har det jo sine nærliggende grunde, idet livsforholdene er knappe. Kan vi her gjøre noget? Jordbrukstællingen av 1907 viser, at $\frac{2}{3}$ av vort lands gaardbrukere er smaabrukere under 20 maal, mens vor landbruksundervisning er altfor sterkt anlagt med

storbruk for øie. Det har vist sig i andre land — f. eks. i Danmark og Sverige — at det har været i høi grad gavnlig at oprette undervisningskurser for smaabrukere, men vore statsmyndigheter staar her uforstaaende. Ifjor forelaa der kgl. proposition om bevilgning av 1000 kr. til kurser for smaabrukere, men dette forslag blev enstemmig forkastet av Stortinget. Vi ligger agterut for den øvrige verden i denne henseende. Samtidig med vore bestræbelser for at gi vore smaabrukere lettest mulig adgang til jord, burde vi ogsaa gi dem kundskap om, hvordan de skal kunne klare sig paa sine jordlapper. Herved motarbeider vi kanske utvandringen bedst. At forsøke kolonisation ved laan av Arbeiderbruk- og Boligbanken gaar neppe, hvis smaabrukerne ikke har andet at leve av.

Statsraad *Holtmark*: Spørsmålet om at komme de mindste jordbrukere til hjælp ved undervisning har man nok ikke latt helt ligge, men det er vanskelig at løse. Noget er dog gjort i den retning; man har gaat igang med endel kortere ambullerende kurser. Om man paa den maate er istand til at gi værdifuld oplysning til dem, som væsentlig driver binæringer, er vanskelig at si. Skulde alle smaabrukere gives anledning til at delta i vinterkurser og erholde stipendier, vilde det koste meget. Man faar se sig om efter maater, hvorved opgaven kan bli løst bedst og billigst. Saken fortjener al mulig opmerksomhet.

Statsraad *Mellbye* uttalte haab om, at de 3000 kr., som var strøket av regjeringen til en torvingeniørassistent og de 2000 kr. til bidrag til opdyrkning av myr, blev optat igjen av landbruksministeren i Stortinget. Han meddelte, at ogsaa Landmandsforbundet nu arbeider meget med at faa istand kurser for smaabrukere.

Statsraad *Holtmark*: Kleist Gedde kritiserte administrationen for, at den ikke fuldt ut hadde imøtekommet myrselskapets krav. Han vilde dog gjøre opmerksom paa, at der iaar bl. a. er opført 70000 kr. til et myr dyrkningsarbeide, nemlig Sellsmyrenes uttapping, saa administrationen viser sig da ikke uforstaaende overfor myrsaken. Man bør ha taalmodighet, saa vil nok ogsaa bidraget til myrselskapet bli rikeligere.

Sogneprest *Walnum*: Statsraad Mellbyes foredrag er en begivenhet. I Romsdals amt er der store myrstrækninger og endnu mer længer nord, saa at der er felter nok for kolonisation efter Mellbyes plan. Det maatte være forutsætningen, at privatmænd støttet med pengebidrag. I 1905 hadde taleren bragt i forslag at oprette et fond til landets opdyrkning, men beklageligvis vandt tanken ikke tilslutning. Det vilde dengang været let at samle interessen om et saadant, og det vilde uten tvil ha kunnet utrette meget.

Redaktør *Steinsvik* fremhævet, at det paa mange kanter av landet er vanskelig at faa kjøpt myr og dyrkbar jord, og at det vilde være høist paakrævet at faa samlet kapital til indkjøp av gaarder og derefter stykke dem ut. Han anbefalte, at Arbeiderbruk- og Boligbanken tar sig av saken.

Statsraad *Mellbye* hadde tænkt at fremlægge et program for kolonisationsplanen, men saken bør drøftes mer først. Han vilde dog betone, at den ikke maatte anlægges som et velgjørenhetsarbeide, men som en forretning. Myren koster 5—10 kr. pr. maal. Der maa først foretages forsøk. Kommunikationerne maa være gode, og jorden maa ikke utstykket for meget.

Kleist Gedde var enig med landbruksministeren om smaabruker-spørsmålet. Men med hensyn til taalmodigheten vilde han spørge: Hvordan hadde det gaat, hvis Det Norske Myrselskap hadde været taalmodig i aaret 1907, da der stod en enstemmig landbrukskomité-indstilling imot selskapets andragende om løn til en myrkonsulent? Selskapet hadde nok hverken hat myrkonsulent eller myrforsøksstation endnu, hvis man da kun hadde været taalmodig og ventet.

I det øvrige ordskifte, som kun omhandlet smaabruker-spørsmålet, deltok foruten flere av de forannævnte talere ogsaa gaardbruker *Overgaard* og godseier *Krohn*.

Motet blev hævet kl. 11,50.

DET NORSKE MYRSELSKAPS AARSBERETNING FOR 1910

MEDLEMSANTALLET utgjør nu 932, idet der i aarets løp er indmeldt 113 nye medlemmer og samtidig utmeldt eller avgaat ved døden 65. Av medlemmene er 129 livsvarige, 794 aarsbetalende og 9 korresponderende. 42 medlemmer er bosat i fremmede land. Selskapet har desuten 362 indirekte medlemmer, som gjennom stedlige myrforeninger og landhusholdningsselskaper kun er abonnenter paa »Meddelelserne«. Fortegnelse over nye medlemmer og abonnenter har i aarets løp været indtat i forskjellige nr. av »Meddelelserne«.

Det for aaret avlagte *regnskap*, hvortil henvises, utviser en indtægt av kr. 14 683,01, og en utgift av kr. 15 408,20.

Desværre viser regnskapet saaledes et underskud av kr. 725,19, væsentlig fordi indtægtene ikke paa langt nær er blit som forutsat.

Status viser, at selskapet pr. 31te december 1910 har en forme av kr. 12 578,81, hvorav kr. 8834,81 utgjør beholdning av indbetalte livsvarige bidrag.

Der er i aarets løp ekspedert fra selskapets kontor 806 forskjellige skrivelser og 2192 rundskrivelser foruten tryksaker og »Meddelelserne«.

Der er avholdt 1 aarsmøte, 1 representantmøte, 1 foredragsmøte og 4 styresmøter.

Selskapets oplysende virksomhet.

EFTERAT kontorarbeidet nu er ordnet paa en mer tilfredsstillende maate, er man blit istand til at ekspedere *tidsskriftet* — »Meddelelserne« — med større regelmæssighet. Av tidsskriftet er utkommet 6 hefter, hvert i et oplag av 1600 eksemplarer. Det forøkede oplag er en følge av et større antal nye abonnenter, idet flere landbruksforeninger gjennom landhusholdningsselskapene erholder tidsskriftet tilsendt for halv pris.

Av »2den aarsberetning om Det Norske Myrselskaps Forsøksstation paa Mæresmyren«, utarbeidet av forsøksleder *O. Glærum* og indtat i »Meddelelse« nr. 3, blev der utgit 2400 særtryk, væsentlig uten utgifter for selskapet. Størstedelen av disse blev utdelt under Gjøviksutstillingen, og endel er sendt landbruksskoler til fordeling blandt elevene.

Paa selskapets *aarsmøte* den 28de februar, som avholdtes som fællesmøte med Den Polytekniske Forening i Kristiania, behandledes spørsmål vedrørende saavel brændtorvdrift og skogsak som myr dyrking. Et kortfattet referat er indtat i »Meddelelse« nr. 1, hvortil henvises.

Selskapet avholdt et godt besøkt foredragsmøte under Gjøviksutstillingens høstavdeling, hvor der blev holdt foredrag om torvstrøtilvirkning og myr dyrking.

Sekretæren har avholdt *11 foredrag om brændtorv og torvstrø*. Saaledes ved gaardbrukerkurset paa Norges Landbrukshøiskole og torvbrukskurset paa Løiten, Det Norske Skogselskaps og Det Norske Myrselskaps foredragsmøter paa Gjøvik, Stavanger amts landhusholdningsselskaps foredragsmøte i Stavanger samt forskjellige andre møter i Kristiania, m. fl. steder.

Myrkonsulenten har i aarets løp avholdt *2 foredrag om myr dyrking*.

Selskapet har deltat i *Gjøviksutstillingen* 23de juni—6te juli og 24de—26de september.

Sommerutstillingens torvbruksavdeling optok et areal av 200 m.² gulvflate i ridehuset. Der var 42 utstillere fra forskjellige landsdeler med tilsammen 71 katalognummere, og der utdeltes 34 udmerkelse hvorav 1 guldmedalje, 9 sølvmedaljer, 15 bronsemedaljer og 9 hædrende omtaler. Selskapets kollektivsamling var utstillet utenfor konkurransen, og selskapets sekretær var torvbruksavdelingens bestyrer.

Høstutstillingens myr dyrkningsavdeling optok et areal av 36 m.² gulvflate. Denne den første egentlige myr dyrkningsutstilling her i landet omfattet 12 katalognummere. Foruten selskapets kollektivsamling vedrørende myr dyrking, resultater av gjødslingsforsøk og prøver av kulturplanter avlet paa forsøksstationen paa Mæresmyren, som alt var utstillet utenfor konkurransen, var der tre andre utstillere, som tildeltes 1 bronsemedalje, og 1 hædrende omtale.

En utførlig beretning om Gjøviksutstillingens torvbruks- og myr- dyrkningsavdeling er trykt i »Meddelelse« nr. 5, hvortil henvises.

Selskapet har ogsaa hat sit tidsskrift — »Meddelelserne« — utstillet i »Den Norske Fagpresses Forenings« kollektivsamling paa *Bergens-utstillingen*.

Selskapets undersøkende virksomhet.

ANDRAGENDER om *myrundersøkelser* og *veiledning* i torvmyrenes industrielle og tekniske utnyttelse indkommer fremdeles i et saa stort antal fra det hele land, at det er umulig at kunne efterkomme alle disse.

Naar interessen for *brændtorvdrift* stadig økes, da skyldes dette foruten den agitation, som har været drevet siden selskapets virksomhet begynde, tillike den omstændighet at brændeved blir stedse vanskeligere og kostbarere at skaffe tilveie selv i skogbygder. Dertil kommer at myrene i mange skogstrækninger kan opta et areal av 10% ja endog 25% av skogarealet, hvorfor eieren gjerne ønsker at faa kjendskap til, hvordan disse myrer fordelagtigst skal kunne utnyttes, og hvad værdier de muligens kan ha. I utlandet arbeides der fortiden intenst med mer rationelle metoder for torvmyrenes industrielle utnyttelse, som f. eks. torvpulveret, vaatforkullingen og torvforgasning med utvinning av kvælstofholdige gjødningsstoffer. I Sverige har staten paany understøttet disse bestræbelser ved pengebidrag. Utenlandske spekulanter har opmerksomheten henvendt paa indkjøp av store og bekvemt beliggende myrrealer her i landet for eventuel storindustri, og saavidt bekjent underhandler saavel tyske som engelske kapitalister om kjøp av myrer. Dette har ogsaa bidrat til den økede interesse for at faa myrene undersøkt. Myreierne er gjort opmerksom paa, at de i tilfælde kun bør sælge myrene til avtorvning og selv beholde eiendomsretten til grunden paa betingelse av, at der ved avtorvningen blir saa meget tilbake i avgrøftet stand, at de avtorvede partier kan opdyrkes eller beplantes med skog.

En hel del av de indkomne andragender gjælder som i tidligere aar undersøkelser efter *torvstrømateriale*, særlig for at faa istand torvstrølag i distrikter, hvor amtsagronomerne ikke har tid eller anledning til at beskæftige sig hermed. Sekretæren har dog i løpet av sommeren git flere nyansatte amtsagronomer veiledning i undersøkelse av torvstrømyr.

Av tidligere foretagne myrundersøkelser er utarbeidet 14 længere beskrivelser væsentlig omfattende samtlige myrer i almenninger, kommuneskoger og andre større myrkomplekser. Disse beskrivelser er efter anmodning sendt vedkommende myreiere, men er ikke befordret i trykken.

Paa grund av at forberedelser m. m. til Gjøviksutstillingen samt torvbrukskurset har optat en stor del av sekretærens tid i løpet av

sommeren, har der desværre ikke været anledning til at utstrække undersøkelsesreiserne til fjernere liggende deler av landet, hvorfor disse kun er besørget i de østlandske amter, hvorfra ogsaa de fleste andragender var inddkommen. Tilsammenlagt er undersøkt 102 forskjellige myrer. Fremdeles gjenstaar som ubesørget 90 andragender fra alle amter undtagen Finmarken. Blandt de undersøkelser, som er besørget, kan nævnes Ullensaker kommune, Nordre Odalens kommune, Løitens almenning, Gran almenning, og Jevnaker almenning.

Myrkonsulenten har paa sine reiser foretat en del undersøkelser av *dyrkningsmyrer*, men denne virksomhet har i aarets løp været betydelig indskrænket, som meddelt i myrkonsulentens beretning, hvortil henvises.

Selskapets virksomhet til torvindustriens fremme.

DER er anlagt 4 nye *brændtorvfabrikker*, samtliges i Kristians amt, og et almenningsanlæg paa Hedemarken har indkjøpt nyt og mer tidsmessig maskineri. Desuten er der utarbeidet overslag med rentabilitetsberegninger for 11 brændtorvfabrikker i forskjellige deler av landet.

Da der nu er anlagt saa mange *torvstrøfabrikker*, at disse ialfald i de østentjeldske distrikter har vanskelig for at skaffe sig tilstrækkelig marked, har selskapet ikke opmuntret til flere nye anlæg. Der er dog med selskapets bistand anlagt en ny torvstrøfabrik i Tønset, den første i Nordre Østerdalen. Efter anmodning har selskapet ogsaa utarbeidet overslag med rentabilitetsberegninger for 16 torvstrøfabrikker. Av disse er flere for de nordlige landsdeler, hvor man ogsaa har begyndt at interessere sig for anlæg av større torvstrøfabrikker.

For om mulig at kunne skaffe et større marked for vor torvstrøindustri og derved muliggjøre, at endnu flere større anlæg kan komme istand paa vore mange store mosemyrer, har selskapet latt foreta yderligere undersøkelser vedrørende eksport av torvstrø til utlandet. Der er indtat flere artikler herom i »Meddelelserne«, og paa selskapets kontor forevises baller anskaffet fra utlandet og emballert som eksportvare. 1 balle torvmuld indsydd i strie var utstillet i Gjøvik. I sakens anledning er der sendt en henvendelse til Finansdepartementet om, at torvstrøfabrikkene kan erholde »drawback« paa strie i likhet med trømassefabrikkene, hvilket er indvilget. Torvstrøfabrikanterne sendte i oktober ca. 2000 baller torvmuld til De Kanariske Øer. Man fik herved adskillig erfaring baade m. h. t. produktets beskaffenhet, og hvordan eksporten bør ordnes. Der er utsigt til, at der næste høst vil bli eksportert mer. Selskapet har derhos gjennom en række artikler i »Meddelelserne« belyst nytten av at anvende torvstrø i fjøs og stald for derved at bidra til et øket forbruk av torvstrø og et større indenlandsk marked.

I løpet av vinteren er der paa selskapets kontor foretat *fyringsforsøk* med 10 forskjellige torvovner med brændtorv, koks eller ved

som brændsel. Brændselforbruget er daglig avveiet, likesom der er ført protokol over temperaturer og av røkgasens kemiske sammensætning. Paa grundlag av de hittil vundne erfaringer er der foretat forbedringer av enkelte av ovnenes konstruktion. Fyringsforsøkene vil bli fortsat, hvorefter en beretning vil bli utarbeidet.

Torvbrukskurset avholdtes paa Ullermyrens Brændtorvfabrik pr. Løiten st. 18de—20de juli under ledelse av selskapets sekretær. Det var besøkt av 15 deltagere, hvorav 6 fra Hedemarkens amt, 3 fra Kristians amt, 2 fra Nordre Trondhjems amt, 2 fra Tromsø amt, 1 fra Akershus amt og 1 fra Smaalenenes amt. Deltagerne arbeidet 2 dage ved Ullermyrens Brændtorvfabrik og fik derved praktisk øvelse i de forskjellige stadier i brændtorvtilvirkningen. Den tredje dag foretokes utflugt til Løitens Almennings Torvstrøfabrik, og deltagerne fik derved et indblik i de forskjellige arbeider ved en større torvstrøfabrik. Desuten blev der avholdt foredrag om brændtorv- og torvstrøtilvirkning illustrert og forklaret ved talrike lysbilleder.

I forbindelse med torvbrukskurset blev der foretat *prøver med en liten torvmaskine for gaardsbruk*, som med selskapets bistand var utført av mekaniker *Egeberg*, Hørsand, Romedal, og som hadde været utstillet paa Gjøvik. Det viste sig, at denne maa yderligere forbedres, og de anstillede prøver gav flere anvisninger paa, hvad der bør rettes, for at man med tiden kan faa en brukbar torvmaskine til smaa anlegg.

Sekretæren foretok i begyndelsen av juni maaned en ukes reise til *Tyskland* for efter indbydelse at delta i et møte i Bremen foranstaltet av Det Tyske Myrselskap. Desuten besøktes landbruksutstillingen i Hamburg og studertes de nyeste forbedringer paa torvindustriens omraade, særlig i Oldenburg. Saaledes kan nævnes en automatisk brændtorvmaskine, som med en betjening av kun en mand skal kunne producere like saa meget torv som en almindelig brændtorvmaskine med 15 mands betjening. Denne ser ut til at bli tjenlig for ikke altfor rotopfylde myrer. Der besøktes 2 store torvkoksfabrikker, som faar avsetning for hele sin produktion av torvkoks til metallurgiske øiemed. Den ene fremstiller tillike forskjellige biprodukter. For torvstrøfabrikationens vedkommende var det av betydning at faa undersøkt, hvorledes de fabrikker, som eksporterer torvstrø til oversjøiske havne, har indrettet sig, og derfor besøktes flere maskinfabrikanter og nye torvstrøfabrikker. Blandt andet forevistes en ny og kraftig torvstrøpresse for eksportballer, som ogsaa vil bli forsøkt indført her i landet.

Da Statsbanernes godstakster nu skal revideres, har selskapet sendt et motiveret andragende til Departementet for de Offentlige Arbeider om, at en reduktion av *jernbanefragtene for brændtorv og torvstrø* maa bli tat under overveielse.

Selskapets virksomhet til myr dyrkningens fremme.

MYRKONSULENT GLÆRUM forlot selskapets tjeneste den 30te april og fra 1ste samme maaned ansattes landbrukskandidat *Fon Lende-Njaa* som myrkonsulent og bestyrer av selskapets forsøksstation paa Mæresmyren. Den nye myrkonsulent har i løpet av sommeren foretat en studiereise til Sverige og Danmark og har forøvrig været optat med forsøksstationen samt med at sette sig ind i litteraturen vedrørende myr dyrkning, myrundersøkelser og forsøksvæsen. Han har i den anledning opholdt sig en ukes tid ved Norges Landbrukshøiskole. Der har saaledes været liten anledning til at besørge veiledning i myr dyrkning rundt om i landet. Dette har kun innskærket sig til 10 steder i Kristians og Hedemarkens amter. Desuten er der ført tilsyn med forsøksfeltene paa Tveit landbruksskole pr. Stavanger og paa Sellsmyrene.

Der foreligger fortiden 51 anmodninger om veiledning i myr dyrkning.

Forsøksvirksomheten er fortsatt i samme spor som tidligere. Paa forsøksstationen er nu opdyrket i det hele 28 maal av de av landbruksskolen overlatte 50 maal.

Der er igang i det hele 40 spredte forsøksfelter rundt om i landet.

Forøvrig henvises til myrkonsulentens beretning om virksomheten, som er trykt i det efterfølgende.

Selskapets virksomhet for opmuntring til myrstrækningers utnyttelse.

SELSKAPET søker efter bedste evne at *fremme det private initiativ* ved at gi omkostningsfri raad og veiledning, besørge myrundersøkelser, utarbeide planer og overslag m. m.

I aaret 1910 har selskapet ikke hat midler til at utdele *præmier og diplomer* for god utnyttelse av myr og for fortjenester av myrsaken.

REDAKTIONEN vil med taknemmelighet motta faglige artikler, aktuelle indlæg og interessante nyheter og notiser vedrørende myrsaken til eventuel optagelse i tidsskriftet, dog ikke personlig polimik. Antagne bidrag vil som regel bli honorert.

Ved at skrive om sine erfaringer støtter man myrsaken og fremmer myrselskapets virksomhet.

DEBET.

DET NORSKE MYRSELSKAPS

	Indtægter kr.	Paaregnet kr.
Disponibel beholdning fra f. a.	228,65	228,65
Statsbidrag indbetalt i selskapets kasse . . .	10 311,86	16 000,00
Bidrag av Nordre Trondhjems amts landhus- holdningsselskap kr. 400,00		
Bidrag av Kristians amts landhus- holdningsselskap » 50,00		
	450,00	450,00
Bidrag fra andre institutioner og legater . .	—	1600,00
Indbetalte restanser aarspenger 1909 kr. 38,00		
Indbetalte aarspenger for 1910 . » 1595,00		
	1633,00	2000,00
Indbetalte restanser meddelelser og annonser 1909 kr. 292,00		
Meddelelser solgt 1910 » 360,90		
Annoncer i meddelelserne 1910. » 919,70		
	1572,60	1400,00
Indtægter av forsøksstationen paa Mæresmyren	165,03	200,00
Bankrenter	283,24	400,00
Diverse indtægter	38,63	721,35
Samlede indtægter	14 683,01	
Brukt av selskapets formue	725,19	
	15 408,20	23 000,00

AKTIVA.

DET NORSKE MYRSELSKAPS

De livsvarige bidrag indtil ³¹ / ₁₂ 1909 utgjorde kr.	9 230,00
Indbetalte livsvarige i 1910. »	330,00
Livsvarige bidrag pr ³¹ / ₁₂ 1910 kr.	9 560,00
Fratrækkes brukt av selskapets formue 1910 »	725,19
Beholdning av livsvarige bidrag kr.	8834,81
Værdi av bygninger, redskaper, inventar m. m. »	3500,00
Restanser »	244,00
Sum kr.	12 578,81

Undertegnede har revidert Det Norske Myrselskaps regnskap for stemmer med bankbøkerne.

Breiskallen og Gjøvik
A. Bergan.

REGNSKAP FOR AARET 1910

KREDIT.

	Utgifter kr.	Paaregnet kr.
Meddelelserne	1867,63	1800,00
Forsøksstationen paa Mæresmyren:		
Driftsutgifter kr. 822,72		
Nyanskaffelser » 840,24		
Fortsat opdyrkning » 641,17		
	2304,13	3000,00
Spredte gjødslingsforsøk, torvfyringsforsøk og deltagelse i utstillinger	986,61	2000,00
Kartlægning og planmæssig undersøkelse av vort lands myrforekomster	—	3000,00
Kursus i torvbruk	350,32	1000,00
Konstruksjon av nye brændtorvmaskiner for gaardsbruk	—	500,00
Præmier for god behandling av myr	12,59	500,00
Sekretærens løn	3200,00	3200,00
Sekretærens reiseutgifter	1219,79	1500,00
Myrkonsulentens løn	2166,67	2000,00
Myrkonsulentens reiseutgifter	644,18	1200,00
Stipendium for utdannelse av ny myrkonsulent	450,00	1200,00
Styrets reiseutgifter og utgifter ved møter . .	275,80	200,00
Kontordamens løn samt utgifter til kontorlokale	1063,41	1000,00
Porto, telegram, telefon og kontorrekvisita . .	251,50	200,00
Tryksaker og literatur	198,66	300,00
Analyser av myrprøver	91,00	200,00
Diverse utgifter	143,97	200,00
Indkassering av kontingent og utgifter for at faa flere medlemmer	181,94	—
Samlede utgifter	15 408,20	23 000,00

STATUS PR. 31TE DECEMBER 1910

PASSIVA.

Forskud paa aarspenger for 1911 kr. 34,00

Pr. ballanse » 12 544,81

Sum kr. 12 578,81

aaret 1910 og fundet samme rigtig, likesom de opførte beholdninger

3dje februar 1911.

Caspar Hennig.

DET NORSKE MYRSELSKAPS BUDGET FOR AARET 1911.

Paaregnelige indtægter:

1)	Statsbidrag	kr.	11 000,00
2)	Bidrag fra landhusholdningsselskaper til forsøksvirksomhet	kr.	450,00
3)	Medlemmenes aarspenger	»	2000,00
4)	Indtægter av Meddelelserne	»	1400,00
5)	Indtægter av forsøksstationen	»	250,00
6)	Bankrenter	»	400,00
			» 4500,00
	Tilsammen	kr.	15 500,00

Paaregnelige utgifter:

1)	Meddelelserne	kr.	1800,00
2)	Forsøksstationen paa Mæresmyren og de spredte forsøk	»	3000,00
3)	Til styrets raadighet til fremme av selskapets virk- somhet ved prøvning av maskiner, redskaper, torv- ovner m. m., deltagelse i utstillinger, istandbrin- gelse av torvindustristatistik o. s. v.	»	700,00
4)	Præmie for god behandling av myr	»	300,00
5)	Sekretærens løn	»	3200,00
6)	Sekretærens reiseutgifter	»	1500,00
7)	Myrkonsulentens løn	»	2000,00
8)	Myrkonsulentens reiseutgifter	»	1000,00
9)	Styrets reiseutgifter og utgifter ved møter	»	200,00
10)	Kontorlokale og kontorhjælp	»	1000,00
11)	Porto, telefon og kontorrekvisita	»	200,00
12)	Tryksaker og literatur	»	300,00
13)	Analyser av myrprøver	»	200,00
14)	Diverse utgifter	»	100,00
			» 15 500,00
	Tilsammen	kr.	15 500,00

BERETNING

OM MYRKONSULENTENS VIRKSOMHET I AARET 1910

AV MYRKONSULENT JON LENDE-NJAA

JEG tiltraadte stillingen som myrkonsulent 1ste april, hvorfor denne beretning kun omfatter aarets tre sidste kvartaler.

Den første maaned arbeidet jeg sammen med min forgjænger, nuværende forsøksleder *O. Glærum*, og fik av ham mange værdifulde oplysninger og raad.

Det mig tildelte stipendium forat studere myrkkultur i utlandet er kun delvis benyttet iaar, da myrselskapets styre, særlig av hensyn til forsøksvirksomheten, bestemte at stipendiet skulde deles paa 2 aar, saaledes at jeg første aar skulde reise i Sverige og Danmark og først senere til Tyskland.

Studiereisen begyndte 25de juni og varte til 17de august. Reisen gik først til *Sverige*, hvor jeg besøkte Svenska mosskulturföreningens hovedsæte i Jönköping og dens forsøksstationer paa Flahult og Tors-
torp, eksperimentalfeltet i Stockholm, forædlingsanstalten paa Svalöf, Ultuna Landbruksinstitut, fiskeriskolen paa Lamhult, samt 11 private myr dyrkere i det mellemste og sydlige Sverige. Videre deltok jeg i Svenska Mosskulturföreningens sommerkursus for smaabrukere i Jönköping og dens sommermøte i Karlskrona. Ved velvillig imøtekommenhet av mosskulturföreningens botaniker og geolog dr. *E. Haglund* fik jeg anledning til at følge ham nogen dage paa myrundersøkelse i Blekinge.

I *Danmark* var jeg paa følgende av *Statens forsøksstationer*: Tystofte, Askov, Studsgaard og Tylstrup, samt filialerne ved Borris og Herning. Desuten besøktes *Det Danske Hedeselskabs forsøksstationer* ved Herning.

Under veiledning av funktionærer ved Hedeselskabet besaa jeg en række større og mindre myr dyrknings- og engvandingensanlæg i omegnen av Viborg.

Baade i Danmark og Sverige blev jeg mottat og vist omkring med den største elskværdighet. Paa dette sted skal jeg faa lov at takke 3 mænd særskilt, nemlig lederen av Svenska Mosskulturföreningen dr. *Hjalmar von Feilitzen*, som foruten at hjelpe mig tilrette under studiet av nævnte forenings vidstrakte virksomhet ogsaa utarbeidet reiseplan i Sverige for mig, samme forenings botaniker dr. *E. Haglund* og lederen av Det Danske Hedeselskabs Mose- eng- og mergelvæsen *Th. Claudi Westh*.

Idet jeg frembærer min bedste tak for det tilstaaede stipendium skal der oplyses, at nogen samlet beretning over utbyttet av reisen

blir ifølge overenskomst med selskapets styre ikke avgit, men over avsnit av mer almen interesse vil de paabegyndte artikler i »Meddelelserne« bli fortsat.

Myrselskapets forsøksvirksomhet, er fortsat i samme spor som tidligere. Ved forsøksstationen paa Mæresmyren har der i sommer været følgende forsøk:

2 havre-, 1 byg-, 1 potet- og 1 kaalsortforsøk; 1 forsøk med forskjellige engfrøblandinger; 1 forsøk med dyrkning av gulerøtter, pastinaker, rødbeter og rediker; 3 gjødslings-, 1 kalknings- og 2 bakteriesmitningsforsøk; 1 saatidsforsøk med havre og byg, samt 1 større avgrøftningsfelt, som iaar er benyttet til 2 engfelter, 1 grønforfelt og 1 næpe- og kaalrabiforsøk. Tilsammen optar disse forsøk et areal ca. 20 maal, hvorav 18 maal paa forsøksstationens grund, mens de 2 resterende maal skriver sig fra 2 enggjødslingsforsøk paa Mære Landbrukskoles eiendom.

I sommerens løp er der paa forsøksstationen opdyrket 10 maal myr, saaat der til vaaren kan legges ut 28 maal til forsøk.

De *spredte forsøksfelter* var ekspedert ved min tiltrædelse. Der har iaar været igang 29 spredte overgjødslingsforsøk paa eng og 9 grusnings-, kalknings- og bakteriesmitningsfelter. Dertil kommer et større avgrøftningsforsøk paa Tveit Landbruksskole, samt et par forsøksfelter paa Sellsmyrerne.

Det meste av tiden er medgaaet til forsøksarbeidet og til at sette mig ind i literaturen vedrørende myr dyrkning, myrundersøkelse og forsøksvæsen. Av denne grund opholdt jeg mig ogsaa en ukes tid ved Landbrukshøiskolen. Der er saaledes blit liten tid til at besørge veiledning i myr dyrkning, hvilket har indskrænket sig til 10 steder i Kristians og Hedemarkens amter. Desuten er forsøksfeltene ved Tveit Landbruksskole og Sellsmyrerne tilset og 2 foredrag avholdt.

Der foreligger fortiden 51 anmodninger om veiledning i myr dyrkning.

Sparbu, 27de januar 1911.

DET NORSKE MYRSELSKAPS DRIFTSPLAN FOR AARET 1911

I AARET 1911 agter selskapet at fortsætte virksomheten i samme spor som hittil.

»Meddelelserne« vil utkomme med 6 tvangfrie hefter, saavidt mulig hver anden maaned.

Torvingeniøren er i vintermaanederne optat med avholdelse av foredrag paa forskjellige steder og som *sekretær* med kontorarbeide m. m. Som *redaktør* er han tillike optat med utgivelse av selskapets tidsskrift.

Saa tidlig paa vaaren, som veirforholdene tillater, vil torvingeniøren paabegynde aarets myrundersøkelser for industriel utnyttelse, særlig for de mange nye brændtorvanlæg, som nu er paatænkt. Der foreligger hittil 90 andragender om myrundersøkelser og veiledning i torvmyrenes industrielle utnyttelse.

Reiserne vil antagelig bli foretat i Smaalenenes, Akershus, Hedemarkens, Kristians, Nedenes, Lister og Mandals, Stavanger, Romsdals, Nordre Trondhjems, Nordlands og Tromsø amter.

En mer utførlig reiseplan vil senere bli bekjendtgjort.

Nye andragender fra ovennævnte amter kan fremdeles indsendes til selskapets kontor, adresse Kristiania, inden 1ste mai.

Andragender fra selskapets medlemmer vil fortrinsvis først bli besørget.

Som nævnt i aarsberetningen indkommer saa mange anmodninger om myrundersøkelser for anlæg av torvfabrikker rundt om i det hele land, at disse ikke kan efterkommes, naar de skal besørges av en enkelt tjenestemand, der tillike er selskapets sekretær og forretningsfører m. m. Det vil derfor være paakrævet snarest at faa ansat en *torvingeniørassistent*, som først maa utdannes til stillingen, idet han foruten at være tekniker bør ha gjennomgaat et kursus ved den svenske stats torvskole. Da imidlertid departementet har avslaat at opføre midler hertil for kommende budgettermin, maa man indtil videre greie sig som hittil, men mange av dem, som har indsendt andragender om myrundersøkelser, maa fremdeles finde sig i at vente.

Kurset i torvbruk vil herefter kun avholdes hvert andet aar, hvorfor intet opføres hertil paa dette aars budget.

Forsøk med en *liten brændtorvmaskine for gaardsbruk* vil bli fortsat, men der opføres ingen særskilt post herfor paa budgettet, idet de mulige utgifter forutsættes dækket av de til styrets raadighet opførte beløp.

Da det viser sig, at ingen av de nu anvendte *torvstrørvære for torvstrørlag* er fuldt ut tilfredsstillende, agter selskapet at indbyde til en ny konkurranseprøve, som vil bli avholdt til høsten i Norges Landbrukshoiskoles maskinprøveanstalt.

Forsøkene med *ovner og ildsteder for torvfyring* vil bli fortsat, og de firmaer, som ønsker torvovner eller andre fyringsanlæg prøvet, anmodes om at henvende sig til selskapets sekretær.

Forsaavidt nye maskiner, redskaper og andre hjelpemidler til torvindstriens fremme blir anmeldt til prøve, vil ogsaa dette bli besørget.

Hvis tiden og reiseplanen tillater, vil sekretæren holde foredrag ved »5te norske landsmøte for teknik« i Stavanger 3—6 juli.

Selskapet vil om mulig ogsaa delta i *amtsutstillingene* i Harstad, Elverum, Arendal og Skien.

Selskapet paatar sig at være mellemed ved *kjøp og salg av myrstrækninger*, hvorom opplysninger erholdes ved henvendelse til selskapets kontor.

Selskapet paatar sig ogsaa at bistaa ved *kjøp og salg av brændtorv og tørvstrø*, og kan man ved henvendelse til selskapets kontor erholde opplysninger om, hvor disse varer kan kjøpes og sælges.

Selskapet vil gjennom sine skrifter og paa andre maater søke at utbrede kjendskapet til og nytten av at anvende torvstrø i fjøs og stald m. m. for derved at kunne *øke torvstrøfabrikkenes omsætning*. Desuten vil selskapet fremdeles søke at fremme mulig *eksport av torvstrø* til utlandet.

Myrkonsulentens virksomhet økes stadig, særlig utvides forsøksvirksomheten. Foruten de mange mindre forsøksfelter rundt om i landet er der igang to større forsøk med forskjellig grøfteavstand ved landbruksskolerne i Stavanger og Nordre Bergenhus amter. Der vil nu bli opprettet mindre forsøksstationer for myr dyrkning i Trysil og paa Evje i Sætersdalen. Desuten vil der ved samarbeide med landbruksskoler, amtsagronomer eller interesserte privatmænd søkes sat igang langvarige og mer fuldstændige forsøk, særlig gjødsling — og høivekstforsøk. Det er ogsaa meningen snarest at gaa igang med karforsøk paa forsøksstationen. Forat planlægge og kontrollere alle disse forsøk er det nødvendig for myrkonsulenten at reise adskillig, og paa disse reiser har han ogsaa anledning til at indsamle erfaringer og gi veiledning i myr dyrkning til de mange gaardbrukere, som ønsker det. Fortiden foreligger 51 rekvisitioner om saadan bistand. Da ogsaa hovedstationen stadig utvides, vil det være paakrævet, at der snarest ansættes en assistent, som kan være tilstede under myrkonsulentens fravær. Imidlertid har selskapet ikke endnu fundet at burde andra om bidrag til løn for en myrkonsulentassistent.

Paa *Sellsmyrene* i Gudbrandsdalen vil dyrkningsforsøkene bli fortsat.

Hvis selskapets midler tillater, vil selskapets styre utdele *præmier og diplomer for god behandling av myr* paa selskapets stiftelsesdag den 1ste december.

Andragender og forslag kan indsendes til selskapets kontor inden 1ste november.

Selskapets medlemmer vil fortrinsvis komme i betragtning.

Det forbeholdes at foreta saadanne forandringer i denne plan, som tid og omstændigheter kan medføre.
